

gebrekig moet zijn. De stijging van de neutrophielen, gepaard aan daling van de lymphocyten en eosinophile cellen zijn het kenmerkende morphologische beeld van de haematologische veranderingen tijdens de „alarm-reactie” van SELYE (zie o.a. H. SELYE, *Textbook of endocrinology*, 1948): een reactie van het organisme op alle mogelijke schadelijke inwerkingen zoals trauma, acuut ernstig bloedverlies, laparotomie, shock, acute infecties enz., waarbij een plotselinge activering van de bijnierschors onder invloed van de hypofyse verantwoordelijk is voor een groot deel der symptomen. Zowel de stijging der neutrophielen cellen als de daling der lymphocyten en eosinophile cellen zijn onderdelen van het syndroom, die aan de werking van de bijnierschors-hormonen zijn toe te schrijven, de eerste veelal slechts gedeeltelijk, vooral wanneer een infectie de noxe is. Over dit syndroom is zo veel experimenteel en klinisch werk verricht (o.a. DOUGHERTY en WHITE, SAYERS, FORSHAM e.a., THORN e.a. en vele anderen), dat bij een beoordeling ook van de prognostische betekenis van de veranderingen in het bloedbeeld hiermede terdege rekening moet worden gehouden. Een blijvende eosinophilendaling in het bijzonder kan inderdaad als symptoom van blijvende bijnierschorsprikkeling ongunstig zijn; een eventueel volgende ineenstorting met overlijden is gewoonlijk juist een uitputting van de bijnierschors. De terugkeer van de eosinophile cellen in het bloed kan prognostisch gunstig geacht worden, als symptoom hetzij van „adaptatie” in de zin van SELYE, hetzij van het ophouden der schadelijke werking zelf. Overigens kan men dit het beste beoordelen door rechtstreekse telling van de eosinophile cellen in de telkamer met eosine-formaline als verdunningsvloeistof zoals o.a. is aangegeven door prof. MULDER. Het terugkomen van de lymphocyten, dat, ook experimenteel, meestal iets eerder plaats vindt, geschiedt eveneens doordat het lichaam de noxe overwint en o.a. doordat dientengevolge de bijnierschorsprikkeling vermindert. Gedeeltelijk is er voor het terugkomen der lymphocyten een andere zeer belangrijke oorzaak, waarop hier niet nader kan worden ingegaan. Doordat de lymphocyten terugkeren, kan de regressiephase in het ontstekingsproces zich voordoen, met opruiming en herstel.

Ik wil er niet op ingaan in hoeverre men alles wat hieromtrent bekend geworden is als vaststaand mag aannemen. Zoals uit het bovenstaande moge blijken, vormen de waarnemingen van coll. ELSBACH op zichzelf een waardevolle klinische bijdrage tot dit vraagstuk. Er mag echter worden geëist, dat, wanneer men zich waagt aan analyses van deze waarnemingen, men met het resultaat van genoemde onderzoekingen rekening houdt.

Groningen, 11 April 1949

F. J. KEUNING

AAN ALLE COLLEGAE, DIE AAN TUBERCULOSE LIJDENDE STUDENTEN OF PAS AFGESTUDEERDEN ONDER BEHANDELING OF CONTRÔLE HEBBEN

Teneinde zoveel mogelijk aan tuberculose lijdende studenten of pas afgestudeerden te bereiken, verzoek ik alle collegae, die hen behandelen of onder contrôle hebben, *natuurlijk uitsluitend met toestemming van de patiënten*, mij hun namen en adressen te willen verstrekken aan onderstaand adres. Dit geldt niet voor de reeds door mij geregistreerden. Deze opgave is noodzakelijk voor een epidemiologisch onderzoek, mij opgedragen door de Tuberculose Studie-commissie van de Nederlandsche Centrale Vereeniging tot bestrijding der tuberculose.

Bij voorbaat mijn dank voor Uw te nemen moeite.

14 April 1949

J. TH. GIESEN,
de Lairessestraat 10b, Amsterdam